

Met raad en daad

Ervaringen van drie wethouders nieuwe stijl

Stavros Zouridis en Marieke Moorman

Een wethouder heeft ooit zijn ambt betiteld als een fascinerende hondenbaan. De eerste jaren was het afzien. En van iemand met ambities vergt het ook daarna nog steeds veel. In die zin ervoer hij het als een hondenbaan. Maar als wethouder had hij wel de kans om de stad een beetje naar zijn hand te zetten, om daadwerkelijk invloed uit te oefenen en iets voor elkaar te krijgen. En dat was in één woord fascinerend. Deze wethouder sprak in het monistische tijdperk. Hoe zou het nu zijn, vroegen wij ons af. Zouden wethouders nog steeds in staat zijn om de kansen voor hun stad te verzilveren of zijn ze gereduceerd tot uitvoerders van 's raads wil? We hielden een kleine zoektocht en spraken drie wethouders die in het duale bestel zijn gekozen, zowel van binnen als van buiten de raad: Barth van Eeten (Waalwijk), Jean Paul Gebben (Raalte) en Henk Hansen (Hoorn).

Eigen handelingsruimte

Het staat buiten kijf dat door dualisering wethouders hun prominente plaats in de raad zijn kwijtgeraakt, zowel in politieke als in fysieke zin (plaats bij raads- en commissievergaderingen). Dit lijkt vooral een probleem voor wethouders die het oude bestel nog hebben meegemaakt, zo blijkt. Opvallend is dat Hansen, Gebben en Van Eeten vinden dat het college het minder dan in het monisme voor het zeggen heeft, maar dat wethouders tegelijkertijd meer handelingsruimte hebben gekregen. Van Eeten: “De vanzelfsprekendheid dat de coalitie het college wel zal volgen is weg. Het dualisme heeft ertoe geleid dat het college niet meer de macht heeft om te zeggen ‘en nou houden we op en we doen het zo’ en dat de raad daar dan in meerderheid mee akkoord gaat. Daarom roepen veel wethouders dat het slechter gaat.”

De raad stelt zich onafhankelijker op van het college. Dat betekent volgens deze wethouders **niet** dat hun handelingsruimte is afgenomen. Integendeel. Die ruimte moet dan

echter wel expliciet bevochten worden. Hansen: “Ik hoef het machtswoord niet. Je moet nu de raad verleiden en overtuigen. Dat is veel beter, omdat de raad nu zelf dingen oppakt en verantwoordelijkheid neemt. Als wethouder moet je de grenzen opzoeken in het verkeer met de raad. Ik doe dat nog steeds iedere dag. Dat moet je doen, omdat het dan voor iedereen helder wordt. Ik doe dat door raadsleden te overtuigen en uit te dagen: wil je dat bouwproject wel of niet?”

Omgang met de raad

Het verkeer tussen college en raad is voor de wethouders die wij spraken explicieter en transparanter geworden. Aan de transparantie die met dualisering werd beoogd heeft deze democratische vernieuwing dus wel bijgedragen. “Vroeger werd er in het college een rondje gemaakt”, vertelt Van Eeten. “Wat vind jouw fractie hiervan?, was de centrale vraag. Er werd dan geteld en gekeken of er fracties bewerkt moesten worden.”

Gebben: “Ik zit sporadisch bij de vergaderingen van mijn eigen fractie. Ik ben recht in de duale leer en houd de rollen graag gescheiden. Als ik bij mijn eigen fractie aanschuif, moet ik dat eigenlijk ook bij alle andere fracties doen.”

In de praktijk van de deze drie wethouders staat het inhoudelijke gesprek met de raad inmiddels meer centraal. Natuurlijk, ook zij zijn niet naïef en realiseren zich dat het om politiek gaat. Schriftelijke vragen van raadsleden (veelal om te ‘scoren’) naar aanleiding van een artikel uit de krant zijn nog steeds in trek. Maar de inhoudelijke discussie is meer op de voorgrond komen te staan. Om in deze discussie resultaat te boeken, bedienen wethouders zich van verschillende repertoires. Gebben zoekt het actieve debat met de gemeenteraad op: “Ik prikkel raadsleden door de politieke vraag uitdrukkelijk bij hen te leggen. Ik wil dat ze zich uitspreken. Bovendien roep ik graag tegengas op.” Hansen zet zijn geld niet alleen op de inhoudelijke discussie, maar zoekt coalities. Hij stelt: “Je moet niet alleen de interne politieke krachten gebruiken, maar ook de externe kracht van burgers en maatschappelijke organisaties. Die gaan dan ten gunste van jouw plan druk toepassen op de politiek. Je

merkt dat de politiek in het dualisme gevoeliger is voor signalen. Dat slaat soms wel eens door, maar je kunt er ook gebruik van maken. De raad die wij hebben wil er gezamenlijk uitkomen.”

Tips voor nieuwkomers

De raad is al met al niet meer het alfa en omega in het leven van de wethouder. Daar kun je over klagen maar je kunt ook nieuwe wegen inslaan, zoals onze gesprekspartners laten zien. De strategieën die ze hebben ontwikkeld, zijn wellicht ook voor nieuwe wethouders bruikbaar. Op onze vraag wat zij nieuwe wethouders adviseren om handelingsruimte te creëren, kregen we nog wat bruikbare tips.

- Hansen roept wethouders op niet zo krampachtig te doen in het verkeer met de raad: “Wees vrijmoedig en flexibel.

Beweeg mee en zoek niet constant de principiële confrontaties op.”

- Van Eeten meent dat goed luisteren naar de raad van belang is: “Dat betekent niet dat je klakkeloos moet overnemen wat de raad roept. Je moet als wethouder wel ergens voor staan en daarover de discussie aangaan.”

- Gebben zweert bij heldere communicatie: “Wees van meet af aan duidelijk wat kan en wat niet kan. Ik hecht de dingen aan de voorkant af, niet aan de achterkant.”

- “Wat het duale bestel niet heeft veranderd, is het belang van goede verhoudingen”, zegt Hansen. “Onderhoud als wethouder goede menselijke relaties met raadsleden. Dat werkt als haarlemmerolie. Dat zit in kleine dingen. Dus ga eens een keer uit eten, drink een borrel, probeer elkaar te begrijpen en zorg eens voor een attentie. Het is de chemie tussen mensen waarin je moet investeren.”